

1,38%. В цілому Україна має знизити рівень тарифного захисту агропродовольчої продукції за 1448 товарними позиціями, що на 192 товарні лінії більше, ніж для України відкриває ЄС. Водночас, ЄС зобов'язався зменшити діючу середню арифметичну ставку мита до 0,6% також з моменту набуття чинності Угоди. Україною в рамках Угоди встановлено загальний обсяг імпорту квот, які суттєво не впливатимуть на ринкову рівновагу і коливання цін. В межах зобов'язань передбачено встановлення тарифної квоти з нульовою ставкою мита на такі види продукції, як м'ясо свинини – 20 тис. тонн, м'ясо птиці – 18 тис. тонн із доведенням до загального обсягу імпорту 20 тис. тонн протягом наступних 5 років і цукру загальним обсягом 30 тис. тонн [4; 3, с. 12].

Таким чином, зовнішньоторговельна політика України в аграрному секторі, основи якої закладені в Угоді про ЗВТ відповідає нормам і принципам СОТ, світовим вимогам щодо здійснення митно-тарифного регулювання, спрямованим на мінімізацію аграрного протекціонізму. Але, здоровий прагматизм, економічні цілі та певною мірою консерватизм у питанні оптимістичного сприйняття процесів євроінтеграції в аграрному секторі економіки у найближчій перспективі нівелюють результативність досягнення завдань Угоди, що підтверджується дещо необ'єктивним, не зовсім адекватним сприйняттям економічної реальності.

Отже, використання переваг процесу євроінтеграції, які закладені в рамках Угоди має сприяти: по-перше, встановленню рівних вимог як до національного виробника агропродовольчої продукції, так і до імпортера, по-друге, узгодженню вітчизняної аграрної політики з цілями і принципами ЄС; по-третє, постійному зростанню обсягів взаємної торгівлі аграрною продукцією та розширенню її асортименту; по-четверте, усуванню певних тарифних і нетарифних бар'єрів, які стримують процес лібералізації торгівлі. Окрім того, при надзвичайно високому рівні освоєння земельного простору в аграрному секторі економіки зовнішньоекономічні перспективи можна вважати оптимістичними.

Література:

1. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / Під ред. І. Бураковського та В. Мовчан // Інститут економічних досліджень і політичних консультацій. – К., 2014. – 140 с.

2. Шкатула В.П. Державне регулювання експорту та імпорту продовольства / В.П. Шкатула // Автореф. канд. дис. на здобуття наук. рівня канд. ек. наук зі спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Житомир, 2014. – 20 с.

3. Кваша К.С. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектора в умовах формування зони вільної торгівлі Україна-ЄС / Кваша К.С. // Автореф. канд. дис. на здобуття наук. рівня канд. ек. наук зі спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Київ, 2014. – 22 с.

4. Угода про Асоціацію Україна – ЄС / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535

Андрій Яремчук

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дем'янюк О. Б.

НЕТАРИФНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ СПОЖИВЧОГО РИНКУ

Державне регулювання споживчого ринку передбачає створення економіко-правової і організаційної основи, яка забезпечує захист і розвиток підприємництва і конкуренції, правовий захист і розвиток всіх форм власності, рівноправні умови функціонування всіх видів підприємств на ринку споживчих товарів і послуг населенню, захист прав споживачів і їх активного впливу на споживчі характеристики та якість товарів і послуг.

Існують об'єктивні по суті причини втручання державних органів влади в процеси саморегулювання ринку в цілому, і споживчого зокрема, які пов'язані із необхідністю корегування помилок ринку, згладжування негативних наслідків ринкових процесів, стимулювання економічного росту і стабільності, створення умов вільної конкуренції та боротьби з монополізмом, забезпечення справедливого обміну, перерозподілу за допомогою податків доходів між певними групами, захисту національних інтересів держави та ін [1, с. 53].

Важливе місце в системі державного регулювання споживчого ринку належить нетарифному регулюванню, оскільки за допомогою нетарифних інструментів держава здійснює значний вплив на нього, захищаючи інтереси національних товаровиробників і споживачів.

Вагомий внесок у розробку та вивчення нетарифного регулювання внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: І. Бураковський, О. Гребельник, І. Дюмулен, В. Ідрісова, О. Кирєєв, А. Кредісов, С. Осика, А. Філіпенко, та ін.

Особливістю нетарифних інструментів є те, що вони:

- застосовуються, як правило, органами державної влади країни;
- використовуються для регулювання зовнішньої торгівлі невеликої групи товарів; – діють протягом обмеженого терміну;
- призначені для вирішення певних економічних та соціальних проблем, які вимагають оперативного втручання держави, зокрема для збалансування національного ринку;
- мають автономний характер, тобто не пов'язані з міжнародними зобов'язаннями країни тощо.

У Митному кодексі України визначається поняття заходів нетарифного регулювання, а саме: заходами нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є заходи, які не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини [3].

На сучасному етапі практично усі країни використовують окремі з нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі або їх комбінації для досягнення певних цілей у сфері торговельно-економічної політики. Ставлення до використання нетарифних методів регулювання у світі неоднозначне, а іноді й доволі суперечливе. З одного боку, Світова організація торгівлі ставить завдання максимального скорочення використання нетарифних методів регулювання, а з іншого – велика кількість нетарифних методів та інструментів регулювання, які використовуються багатьма країнами, стала причиною укладання в рамках системи ГАТТ/СОР угод для регулювання та регламентації їх застосування країнами-членами (наприклад, Угода про технічні бар'єри у торгівлі, Угода про субсидії і компенсаційні заходи, Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, Угода про процедури ліцензування імпорту та інші) [2].

Слід відмітити що за останні два роки відбулись значні зміни у формуванні споживчого ринку України, причиною яких стали загострення відносин з Росією, одним з найбільших зовнішньоекономічних партнерів України, і застосування різних обопільних нетарифних заходів, обмежень щодо ввезення продукції. Відповідно це спричинило значне зменшення обсягів зовнішньої торгівлі між двома країнами. Так якщо у 2013 році імпорт з РФ складав 23234207,9 тис. дол., то у 2014 - 12699989,1 тис. дол. (зменшення обсягів на 45 % відповідно до попереднього року), а в 2015 - 7485147,6 тис. дол. (зменшення на 42%). Що ж до експорту, то якщо у 2013 його обсяг становив 15065123,5 тис. дол., то у 2014 - 9798226,2 тис. дол. (зменшення на 33,7 %), а в 2015 - 4829927,7 тис. дол. (зменшення на 51,7 %) [4]. В подальшому очікується ще більше зменшення обсягів зовнішньо-торгівельних операцій між двома країнами через призупинення Росією дії договору про зону вільної торгівлі з Україною та введення з 1 січня 2016 року продуктового ембарго щодо України і введення нових обмежувальних заходів з боку України щодо російських товарів. Однак треба сказати що з 1 січня 2016 року розпочалося

тимчасове застосування торговельної частини Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. Всі ці чинники означають що на внутрішньому споживчому ринку Україну й надалі меншатиме російських товарів, але збільшиться обсяг товарів з ЄС.

Для того, щоб система заходів нетарифного регулювання споживчого ринку в Україні працювала відповідно до міжнародних стандартів та була дієвою, потрібно забезпечити її ефективне функціонування через гармонізацію економічної, інституційної та законодавчої складових. Вибір законодавчо закріпленої системи нетарифних заходів регулювання спрямованої на лібералізацію міжнародної торгівлі, має велике значення для економіки нашої держави і розвитку споживчого ринку зокрема, тому необхідно зважено підходити до застосування таких заходів, керуючись національними інтересами держави, пов'язаними насамперед із захистом інтересів вітчизняних товаровиробників і споживачів шляхом створення сприятливих умов для розвитку національного господарства.

Література:

1. Дослідження та регулювання споживчого ринку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.О. Лігоненко, Г.М. Богославець, А.М. Носуліч. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 332 с.

2. Дем'янюк О. Б. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / Дем'янюк О. Б. // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Вип. 4 – С. 94-102.

3. Митний Кодекс України від 13.03.12 зі змінами та доповненнями - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

4. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].
Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.